

novoles

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LESNEGA KOMBINATA „NOVOLES“ STRAŽA PRI NOVEM MESTU

Samoupravni odnosi v Novolesu

Po programu za izvedbo javne razprave o osnutku zakona o združenem delu je predvideno tudi, da bodo delavci v delovnih skupinah analizirali samoupravne razmere v Novolesu in jih primerjali z določbami osnutka omenjenega zakona. Tej analizi smo v Novolesu posvetili veliko pozornost. Izvršilni odbori osnovnih organizacij sindikata v temeljnih organizacijah združenega dela, ki so nosilci javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, so imenovali posebne strokovne komisije, ki naj na podlagi vprašalnika občinskega sindikalnega sveta analizirajo samoupravne razmere in pozneje o svojih ugotovitvah razpravljajo v delovnih skupinah. Da bi te komisije imele vso strokovno pomoč, je bila na zadnjem sestanku sekretarjev TOZD s splošnim sektorjem glavna tema prav vsebinska obdelava te analize. Na tem sestanku je prišlo do sledečih zaključkov:

1. Samoupravno organiziranje združenega dela

Glede samoupravne organiziranosti združenega dela lahko v primerjavi z določbami osnutka zakona ugotovimo, da so vsi deli delovnega procesa, ki pomenijo delovne celote in se da delovni rezultat vrednotiti v delovni organizaciji ali na trgu in v kateri lahko delavci v celoti uresničujejo svoje družbeno-ekonomske in druge samoupravne pravice, organizirani kot TOZD. Obenem ugotavljamo, da imamo še eno delovno celoto, ki izpolnjuje vse pogoje, da se organizira kot TOZD — to je obrat TOZD TSP na Dvoru. Vsaka TOZD ima tudi svoje premoženje. Dodeljeno ji je bilo v času organiziranja TOZD po kriterijih, ki so jih TOZD določile v samoupravnem sporazumu o združevanju.

2. Interna zakonodaja

Glede urejenosti interne zakonodaje in njene uporabnosti v vsakdanji praksi smo ugotovili, da imamo dobro izdelane statute TOZD in delovne organizacije in da je samoupravni sporazum o združevanju resnična podlaga tega združevanja. Tudi medsebojna razmerja v združenem delu imamo dobro urejena, obenem pa ugotavljamo, da nam manjkajo nekateri temeljni samoupravni splošni akti. To so: samoupravni sporazum o razporejanju dohodka in

delitvi sredstev za osebne dohodke, SS o varstvu pri delu, in SS o sistemizaciji delovnih mest. Vendar moramo takoj povedati, da je samoupravni sporazum o varstvu pri delu že pripravljen kot delovni osnutek in da bo že v tem mesecu prišel v javno razpravo, SS o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke je začela pripravljati od DS imenovana skupščina, o SS o sistemizaciji delovnih mest pa vsi vemo, da je bil že pripravljen, vendar ni uspel zaradi nesoglasij pri vrednotenju posameznih delovnih mest, zato ga bo potrebno ponovno pripraviti v naslednjem letu.

Statuti TOZD ter delovne organizacije in prav tako samoupravni sporazum o združevanju se vsebinsko zelo približujejo rešitvam, ki jih prinaša osnutek zakona o združenem delu. Seveda pa bo, če bo zakon sprejet v takem besedilu, kot je v osnutku, potrebno spremeniti nekatere njegove določbe, predvsem kar zadeva pristojnosti posameznih organov upravljanja in poslovnih organov, kakor tudi zmanjšati pristojnosti zbora delavcev in jih prenesti na referendum ter spremeniti sestavo disciplinske komisije. Osnutek zakona namreč določa, da eno četrtno članov te komisije sestavljajo občani izven delovne organiza-

cije. Poleg omenjenih aktov pa bo potrebno uskladiti z novim zakonom tudi SS o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, predvsem kar zadeva disciplinski postopek (denarna kazen, pavšalna odškodnina).

3. Dohodkovni odnosi

Dohodkovni odnosi so v naši delovni organizaciji urejeni s SS o združevanju. Rezultate skupnega poslovanja ugotavljamo na podlagi internih cen. Obenem ugotavljamo, da dohodkovni odnosi še niso povsem izoblikovani, da bo potrebno še marsikaj urediti in uskladiti z novim zakonom. Tudi pri nagrajevanju delavcev ugotavljamo, da še ni v zadostni meri upoštevana produktivnost in dobro gospodarjenje. Sedaj imamo merila za upoštevanje teh dveh kategorij: normo in splošni procent. Strokovna skupina, ki pripravlja nov SS, pa bo poskušala poiskati še dodatna merila, tako da bo sleherni delavec nagraden sorazmerno s prispevkom, ki ga je dal s svojim živim in minulim delom za povečanje dohodka TOZD.

4. Delegatski sistem

Delegatski sistem je v Novolesu uspešno zaživel znotraj delovne organizacije. Delegati TOZD prihajajo na DS DO pripravljeni in z mnenjem svoje TOZD. Slabosti pa so v delovanju naših delegacij navzven — v samoupravnih interesnih skup-

nostih in družbeno političnih skupnostih. Tu je vrsta težav: obsežno in pozno poslano gradivo, neseznanjanje delegacij s povratnimi informacijami in problem sklicevanja delegacij, saj so delegati iz različnih TOZD, včasih tudi celo iz različnih delovnih organizacij.

5. Samoupravna delavska kontrola:

Osnutek zakona podrobneje ureja tudi samoupravno delavsko kontrolo. Ugotavljamo, da je v Novolesu neučinkovita, ker ni pobud za njeno delo in ker nima zastavljenega programa dela.

6. Obveščanje delavcev

Glede obveščanja delavcev smo ugotovili, da ni preveč uspešno čeprav se zanj poslužujemo različnih medijev: oglasne deske, interno glasilo Novolesa, bilteni TOZD, razglasne postaje. Ugotavljamo, da delavci zahtevajo osebne kontakte, zato bo nujno v tej smeri oživeti delovne skupine. Ker osnutek zakona veliko govori o obveščanju, bomo morali v prihodnje tudi to uskladiti z njegovimi določbami.

To so le glavne ugotovitve omenjenega sestanka. Pričakujemo pa, da se bodo v razpravi po delovnih skupinah odprli še novi problemi, ki bodo nam vsem dobrodošli za učinkovitejšo urejanje samoupravnih razmerij v združenem delu.

Delegatski sistem je v Novolesu uspešno zaživel

Seja delovskega sveta

Druga redna seja centralnega delavskega sveta je bila 20. 8. 1976. Navzočih je bilo 38 delegatov, odsotnih 21. Dnevni red se je bil sledeč:

1. Pregled sklepov 1. redne seje z dne 29. 4. 1976;
2. Polletni obračun 1976;
3. Rebalans gospodarskega načrta za leto 1976;
4. Delovni načrt za leto 1976;
5. Naložbe — najetje kredita;
- odobritev dodatnih sredstev za TOZD TDP;
- rekonstrukcija TDP;
- najem računalnika;
- odobritev sredstev za Dvor;
6. Poročilo o stanovanjski izgradnji;
7. Vpisovanje posojila za ceste;
8. Samoupravni sporazumi;
- o začasnem razporejanju delavcev na delo v tujini in njihovem nagrajevanju;
- o posebnih pogojih za razporejanje strokovnih delavcev na delo v poslovne enote v tujini;
9. Imenovanje pomočnikov glavnega direktorja;
10. Težka delovna mesta;
11. Imenovanje komisij;
12. Pritožbe;
13. Razno — onesnaževanje Krke;
- solidarnostne sobote.

Poročilo o polletnem obračunu 1976 smo objavili v prejšnji številki. Delavski svet je v celoti sprejel poročilo.

O rebalansu gospodarskega načrta je poročal direktor analitsko — planskega sektorja Janez Bajuk. Za rebalans plana smo se odločili v naslednjih ZOZD: TAP, TSP, TVP, in obrat DVOR.

O delovnem načrtu je poročal dipl. inž. Mirko Pečar. Poudaril je, da analize zadnjih let kažejo, da imajo stroški FIS nenehno tendenco porasta. Zaradi tega moramo podvzeti naslednje ukrepe:

- s strogo kontrolo je potrebno preprečiti prekomerno zaposlovanje režijskih delavcev in preiti na zmanjševanje režije,
- potrebno je preprečiti porast režijskih stroškov, nadur, bolniške itd.,
- potrebno je zmanjšati stroške vzdrževanja objektov in naprav,
- potrebno je odpraviti neracionalnost pri potrošnji energije,
- potrebno je vpeljati norme dela in storitev povsod tam, kjer je možno meriti učinek, normirati pa tudi porabo materiala in sredstev.

Delovni načrt za lesno področje je opisal dipl. inž. Alojz Kompan. Med drugim je poudaril, da moramo speljati akcijo zavestnega zniževanja stroškov ter ustvarjati prihranke pri surovini, pomožnem materialu in drugih vrstah stroškov. O delovnem načrtu v nelesnem sektorju je poročal dipl. inž. Zmago Novak. Po njegovih besedah je ugotovljeno, da se FIS giblje v planiranem obsegu in da bo delovni načrt uresničen.

Delegati so soglasno sprejeli poročila o delovnem načrtu za leto 1976.

Naložbe je obrazložil direktor finančnega sektorja Stane Šuln. Delegati so po krajši razpravi soglasno sprejeli finančno konstrukcijo naložb.

V šesti točki dnevnega reda je bila razprava o stanovanjski izgradnji. Tudi to poročilo smo objavili v predhodnji številki našega glasila. Po obširni razpravi je delavski svet sprejel naslednji sklep:

1. Novoles, lesni kombinat Novo mesto — Straža, prične v prihodnjem letu z gradnjo dveh blokov v Straži.

2. Novoles lesni kombinat kupi v Novem mestu 5 stanovanj in sicer:

- 1 trosobno
- 3 dvo in pol sobna
- 1 enosobno

Splošni sektor se zadalži, da ugotovi pri samoupravni stanovanjski skupnosti Trebnje, kakšne so možnosti za nakup stanovanj v Trebnjem.

3. Novoles, lesni kombinat Novo mesto-Straža n. sol. o., se javi na razpis, ki je bil objavljen v Dolenjskem listu 6. 5. 1976.

4. Novoles, lesni kombinat Novo mesto-Straža n. sol. o., izjavlja, da so sredstva za nakup stanovanj v višini 1.200.000 din zagotovljena.

Poročilo o vpisu posojila za

ceste je podal dipl. iur. Janko Goleš. Poudaril je, da smo vpisovanje pri posameznikih pravzaprav že končali, saj je izredno malo tistih, ki posojila še niso vpisali. Posojila še niso vpisale temeljne organizacije. Po razpravi je delavski svet sprejel naslednji sklep:

1. Znesek vpisanega posojila se izplača v višini 400 din na zaposlenega v podjetju Novoles;

2. Za delavce, ki posojila še niso vpisali, se izvede ponovni postopek in prepričevanje.

O osmi točki dnevnega reda je poročal Marjan Grabnar, ki je poudaril, da sta bila samoupravna sporazuma o posebnih pogojih za razporejanje strokovnih delavcev na delo v poslovne enote v tujini in samoupravni sporazum o začasnem razporejanju delavcev na delo v tujino in njihovem nagrajevanju potrjena na vseh zbiorih delavcev, zato je DS sprejel sklep, da sta bila oba samoupravna sporazuma sprejeta na zbiorih delavcev v vseh ZOZD v enakem besedilu in je samoupravna sporazuma potrdil.

Deveta točka dnevnega reda je bilo imenovanje pomočnikov glavnega direktorja. O tem je poročal Jadran Šnidaršič. Povedal je, da sta se na razpis prijavila za lesni sektor dipl. inž. Alojz Kompan in za nelesni sektor dipl. inž. Zmago Novak in da oba ustrezata pogojem razpisa. Zato je delavski svet po svojem sklepu imenoval Novaka in Kompana za pomočnika glavnega direktorja.

Vprašanje težkih delovnih mest je bilo na dnevnem redu sicer prvič v novi sestavi delegatov, sicer pa večkrat že prej. Letos je prevladalo mnenje strokovnjakov, da bi težka delovna mesta „merili“ po naslednjem:

- delovna mesta, na katerih se stalno dvigajo predmeti, težji

od 50 kg;

- delovna mesta, ki so občasno v nevarnosti (lakirnica itd.);
- delovna mesta, ki se opravljajo na višini več kot 4 m (žerjavi).

Po razpravi je delavski svet sprejel naslednji sklep: določijo se kot težka in zdravju škodljiva delovna mesta, ki so bila za taka ugotovljena na podlagi strokovne ocene. Komisija naj ponovno strokovno analizira še delovna mesta, ki so jih že ali jih bodo še predlagali delavski sveti temeljnih organizacij.

Zakon o knjigovodstvu obvezuje organizacije združenega dela, da vsaj enkrat letno uskladijo stanje sredstev, izkazanih v knjigovodstvu z dejanskim stanjem. Zato je DS imenoval centralno komisijo za popis osnovnih sredstev: Peter Martinčič predsednik, France Saje in Brane Faleskini člana. V komisijo za popisovanje obratnih sredstev so bili imenovani: Niko Somrak — predsednik, Franc Redek in Jože Koporc — člana. V komisijo za popis terjatev in obveznosti so bili imenovani: Majda Furlan — predsednica, Vera Piletič in Pepca Podraž — članici. Istočasno je delavski svet imenoval strokovno skupino za oblikovanje osnutka samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in razporejanju sredstev za osebne dohodke. V komisijo so bili imenovani: Alojz Kompan, Vanja Vizjak, Janez Bajuk, Stane Šuln in Janko Goleš.

Delavskemu svetu sta se pritožila Vinko Zaletelj in Zdravko Petrič glede razdelitve kredita za stanovanjsko izgradnjo. Vinko Zaletelj je v svoji pritožbi obrazložil, da je dobil samo 15.000 din kredita, kar mu ne zadošča za dokončanje stanovanjske hiše. Glede na to, da Vinko Zaletelj ni dobil pri delitvi kreditov 100 točk, ker je v novolesovem stanovanju, se mu sedaj prizna teh 100 točk. Delavski svet je sprejel sklep, da se Vinku Zaletelju ugodijo njegova pritožba s tem, da se uporaba stanovanja, v katerem je sedaj, pojmuje tako, kot da je stanovanje Novolesovo. Zato se mu prizna 100 točk po samoupravnem sporazumu.

Pritožba tovariša Zdravka Petriča se kot neutemeljena zavrne.

Na koncu se je delavski svet sprejel sklep, s katerim predlaga temeljnim organizacijam, da bi delali na prosto soboto (18. septembra) za oblikovanje sredstev solidarnostne pomoči, kakor to uvaja Zakon o oblikovanju sredstev solidarnostne pomoči za odpravljanje posledic naravnih nesreč. 16. oktobra bomo delali za Posočje.

Po sklepu DS smo v soboto, 18. 9. delali solidarnostno soboto

Pred nami je zakon o združenem delu

Novi zakon pomeni najmočnejše orožje v boju delavskega razreda za dokončen prevzem oblasti, saj omogoča, da delavec ni samo proizvajalec, temveč tudi upravljalec. Delavec je torej edini nosilec pravice dela in upravljanja s sredstvi in edini, ki skupaj z drugimi ureja medsebojna razmerja, ki nastajajo v združenem delu.

DELOVNA RAZMERJA

Razmerja med delavci v združenem delu z družbenimi sredstvi zakon imenuje „delovna razmerja“ in s tem ponovno uvaja izraz, ki smo ga v naši zakonodaji že poznali, ga nato opustili, vendar pa smo ga kljub temu v praksi tu in tam še uporabljali. Bistvo delovnega razmerja po osnutku zakona je v tem, da nastane med samimi delavci, ki so združili svoje delo, da tako združeni delavci delajo z družbenimi sredstvi in da pri tem skupnem delu uveljavljajo in uresničujejo svoje pravice, obveznosti in odgovornosti.

Zakon uvaja tudi nadaljnjo novost: delavci namreč medsebojna razmerja urejajo s samoupravnim splošnim aktom in ne več s samoupravnim sporazumom o medsebojnih razmerjih kot doslej. Odslej bodo delavci s samoupravnim sporazumom določali le temelje za urejanje medsebojnih razmerij, splošni akt pa bo nato te temelje samo razčlenil.

Nihče ne more začeti delati v temeljni organizaciji, preden ni sklenil delovnega razmerja, pravi osnutek zakona. Delovno razmerje pa se sklene s tem, da delavec pisмено izjavi, da je seznanjen

- s samoupravnim sporazumom o združevanju dela delavcev,
- s samoupravnim sporazumom o urejanju medsebojnih razmerij,
- s samoupravnim splošnim aktom, ki ureja medsebojna razmerja,
- z drugimi akti, ki urejajo delavčeve pravice, obveznosti in odgovornosti,
- s statutom

in da jih sprejema. Zato mora delavec ob dajanju te pismene izjave prejeti ne samo samoupravni sporazum o združevanju dela, temveč tudi samoupravni akt o urejanju medsebojnih razmerij in statut.

Delovno razmerje je praviloma sklenjeno za nedoločen čas, v primerih in ob pogojih, ki jih določijo delavci sami, pa je to razmerje lahko sklenjeno tudi za določen čas, n.p.r.: sezonsko delo, povečan obseg dela za krajši čas, nadomestovanje odsotnega delavca ipd. Če pa gre zgolj za občasna ali začasna dela, ki trajajo krajši čas, ali se opravljajo od časa do časa, pa teh del ne štejemo za delovno razmerje, temveč za dela, ko gre skleniti pogodbo o delu.

S samoupravnim splošnim aktom, ki mora biti seveda v skladu z zakonom, navedenim samoupravnim sporazumom in statutom, urede delavci zlasti pogoje za opravljanje določenih del oz. nalog, razporejanje na delovna mesta, delovni čas, pogoje za prenehanje delovnega razmerja pa osnove in merila za razporejanje dohodka, za vrednotenje dela in izkazovanje oz. obračunavanje in izplačevanje osebnega dohodka, obveznosti in odgovornosti ter izrekanje ukrepov in dr.

ODGOVORNOST DELAVCEV

Delavci so za vestno izpolnjevanje svojih delovnih obveznosti medsebojno in osebno odgovorni. Ta odgovornost pa je po zakonu dvojna: disciplinska in materialna (odškodninska).

V temeljni organizaciji se za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti oziroma za izrekanje ukrepov ustanovi disciplinska komisija. Ta je lahko v vsaki TOZD, lahko pa ima več TOZD iste delovne organizacije tudi skupno komisijo.

Člane komisije volijo delavci neposredno. Glede članov te komisije velja opozoriti na novost, ki jo uvaja zakon. Določeno število članov (ne več kot četrtina) mora namreč biti izven temeljne organizacije. Te „zunanj“ člane volijo delavci na predlog zbora združenega dela občinske skupščine. Vsaka disciplinska komisija mora imeti tudi tajnika, ki naj bi praviloma imel pravno izobrazbo.

Doslej je veljalo načelo, da delavci sami določajo, katere kršitve delovne dolžnosti so hujše, in to načelo je ohranjeno tudi v osnutku novega zakona. Ker pa so bile v dosednji praksi posamične opredelitve hujših kršitev v posameznih organizacijah dokaj različne, nam zakon — da bi dosegli vsaj približno enako opredelitev takih kršitev — navaja nekatere primere. Tako sodijo med hujše kršitve: neizpolnitev ali nevestno, nepravčasno in malomarno izpolnjevanje obveznosti, kršitev predpisov o zavarovanju (n.p.r. pred požarom), opustitev varnostnih ukrepov, dajanje napačnih podatkov, prekoračitev pooblastila, vinjenost, vinjenost na delu, povzročanje nereda in pretepa na delu in podobno.

Za kršitve delovnih obveznosti in za druge kršitve so v

zakonu predvideni tile ukrepi:

- opomin,
- javni opomin,
- razporeditev na drugo delovno mesto,
- denarna kazen in,
- prenehanje delovnega razmerja.

Kot vidimo, zakon ne pozna več ukrepa odstavitve delavca z vodilnega delovnega mesta niti ne pogojne odložitve izvršitve ukrepa izključitve, uvaja pa novost: denarno kazen. To je mogoče izreči le za določene hujše kršitve delovnih obveznosti. Namen ponovne uvedbe denarne kazni je vplivati na delavce, da bi se izogibali kršitev dolžnosti pri tistih delih, kjer so zaradi nepravčasnega, malomarnega ali nerednega opravljanja dela ogrožena življenja in varnost ljudi in materialne dobrine večje vrednosti.

Kar se tiče odškodninske odgovornosti delavcev, tudi novi zakon ohranja načelo, da je delavec odgovoren za povzročeno škodo in da jo mora povrniti. Pri tem pa gre spet opozoriti na novost t.j. „pavšalno odškodnino“. To je odškodnina za škodo, ki je posledica napake delavca, pa točnega zneska škode ni moči ugotoviti, ali pa bi ugotavljanje povzročilo nesorazmerne stroške.

PRENEHANJE DELOVNEGA RAZMERJA

Zakon pozna več razlogov prenehanja delovnega razmerja. Na eni strani je to lahko pismena izjava delavca, da ne želi več delati, pismeni sporazum, če hoče delati na ponujenem mu delovnem mestu, če ne izpolnjuje svojih obveznosti, ali pa dejstvo — kar je spet novost zakona, da je delavec s svojim neodgovornim delom oz. odnosom povzročil, da je organizacija zašla v težave. Prav tako lahko delovno razmerje preneha tudi delavcu, ki trajneje ne dosega rezultatov dela, ki jih je treba dosegati, pa noče delati na delovnem mestu, ki ustreza njegovi dejanski zmožnosti.

(Se nadaljuje)

Vladimir Bajc

Delovne skupine TOZD TVP

„Analiza dela, ki smo jo napravili v delovnih skupinah, je pokazala, da imamo v tovarni vezanih plošč probleme. Hkrati smo ugotovili, da sta v ljudeh volja in želja premagati te težave. Delavce bo treba informirati bolje in hitreje“. To je ena poglobitvenih misli, ki sta jih izrekla v pogovoru, kaj so pokazale analize delovanja delovnih skupin v TOZD TVP, direktor dipl. inž. Edo Tavčar in sekretar TOZD Franc Redek. V tej tovarni so namreč potekale po delovnih skupinah analize dela celotne temeljne organizacije. Pogovori naj bi pokazali, kje so težave in kako naj se prebrodijo.

Delovne skupine so začele delovati v Novolesu leta 1974. To je bilo za nadaljnji razvoj samoupravljanja pomembno obdobje. Ugotovili smo, da navzlic prizadevanjem neposredni proizvajalec ni imel občutnejšega vpliva na oblikovanje in odločanje, zlasti ko je šlo za odločanje o svojem delu, o pogojih dela, o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka. Napačno in enostransko bi bilo, če bi trdili, da je bilo tako zategadelj, ker so „tako želeli samo določeni krogi“ ali določene sile. Moramo priznati, da delavec ni mogel odločati o vseh teh vprašanjih tudi zato, ker ni bil dobro, pravočasno in strokovno obveščen o rezultatih svojega dela. V Novolesu smo bili mnenja, da bomo delavce boljše informirali tako, da bomo organizirali delovne skupine, kakršne so takrat že imeli v nekaterih podjetjih v Sloveniji. Splošni sektor je priredil seminar, na katerem so delovodje dobile vpogled v delovanje samoupravnih organov, strokovnih služb itd.

Delovne skupine so štele od 15 do 30 delavcev. Že na samem začetku so opravile pomembno delo. Celoten kolektiv je bil namreč že seznanjen s statutom in samoupravnim sporazumom o medsebojnem razmerju v združenem delu.

V temeljni organizaciji tovarne vezanih plošč so oblikovali 12 delovnih skupin in ker ne delajo v treh izmenah, jih deluje v TOZD 11. V razpravi o zakonu o združenem delu smo se dogovorili, da bomo najprej ugotovili, kaj smo na področju samoupravljanja delali dobro in kaj slabo, kaj bo treba popraviti, izboljšati, s čim smo in s čim nismo zadovoljni. Pogovori so potekali v juniju in avgustu. To so bili sestanki brez dnevnega reda, na njih so delavci govorili o stvareh splošnega pomena za temeljno organizacijo.

„Mislim da informiranost kolektiva ni bila vedno najboljša“, pravi dipl. inž. Edo Tavčar. „Strokovni organi so mnogokrat razpravljali o problematiki surovine, prodaje, temeljnih razvoja, investicijah itd. Moramo priznati, da kolektiv ni bil vedno dovolj seznanjen o tem, o čemer smo govorili in odločali. Nočem trditi, da smo to delali namenoma, da nismo želeli delavcev seznaniti z odločitvami. Če pravim, da tega ni bilo dovolj, mislim, da količina informacij ni bila zadostna. Izdajali smo informativni bilten. Ne ugotavljajmo, ali je bil ali ni bil dovolj razumljiv. Izdajali smo ga zaradi tega, da bi bil delavec bolj informiran o dogajanjih v naši TOZD. Izdali smo ga vedno preden smo delili

osebni dohodek. In veste, kaj smo ugotovili? Polovica ljudi bilten sploh ni pogledala. Nekateri so ga sicer odnesli domov, prebrali pa ga niso. Delavec ni segel po informaciji, ki govori o njegovem delu, o rezultatih njegovega dela. S tem seveda nočem reči, da so bili delavci informirani in da je krivda izključno pri delavcih, ker niso segli po informacijah. Očitno je, da bomo morali na tem področju marsikaj spremeniti. S tako ugotovitvijo smo šli tudi na sestanke. Zanimivo je, da so skoraj vse delovne skupine zastavljale enaka vprašanja. Naj jih naštejemo: nizki osebni dohodki, prehrana, izobraževanje, razvoj, vprašanje režije, strojno vzdrževanje, storilnost, premetitve, zdravju škodljiva dela, varstvo pri delu itd.

Poskušajmo zdaj strnjeno, ne da bi govorili o vseh vprašanjih, pokazati, o čem je tekla beseda.

Osebni dohodki

Ne bomo odkrili Amerike, če zapišemo splošno znano ugotovitev, da osebni dohodki ne sledijo rasti življenjskih stroškov. Zakaj so stvari takšne in ne drugačne, je splošno in dobro znano. V tovarni vezanih plošč poudarjajo, da rast osebnega dohodka ni ugodna. V prvih šestih mesecih je povprečni osebni dohodek delavcev TVP za 424 din manjši od povprečnega osebnega dohodka Novolesa, v juniju je znašala razlika že 516 din. Delavci v TOZD TVP se zavedajo, da imajo najnižjo kvalifikacijsko strukturo, opozarjajo pa, da so po starostni strukturi drugi obrat v Novolesu s povprečno starostjo 35 let. Vse kaže, da starostna struktura ne bo nižja, to pa pomeni, da od delavcev ni mogoče pričakovati bistveno večje storilnosti. Nedvomno bo treba temu vprašanju posvetiti veliko pozornost.

Prehrana

Kot zanimivost naj omenimo, da v pogovoru niti eden ni pripomnil, da je prehrana v Novolesu draga. Pripombe so se nanašale na to, da nekateri delavci v popoldanski izmeni ostajajo brez malice. V kuhinji pojasnjujejo, delavci se ne prijavijo za malico, v kuhinjo pa hodijo vseeno. Zato zmanjkajo

malice za tiste, ki pridejo pozneje, vendar so se prijavili. V tovarni vezanih plošč so naredili spisek tistih, ki se niso prijavili, pa so kljub temu šli na malico. Končni rezultat je naslednji: delavci v popoldanski izmeni ne ostajajo več brez malice.

Izobraževanje

Tovariši iz TVP menijo, da bi se morali povrniti v čas, ko so za vsa strokovna mesta bili obvezni seminarji in izpiti in da je ta ali oni šele po opravljenem izpitu mogel opravljati delo pri stroju. Danes je tako, da je omogočeno vsakemu delavcu delati pri vsakem stroju, čeprav nima opravljenega izpita za delo pri tem stroju. Rezultat takšnega sistema je, da imamo preveč strojelomov, ki povzročajo zastoj, to pa spet manjšo proizvodnjo, neizpolnitev plana itd.

Razvoj

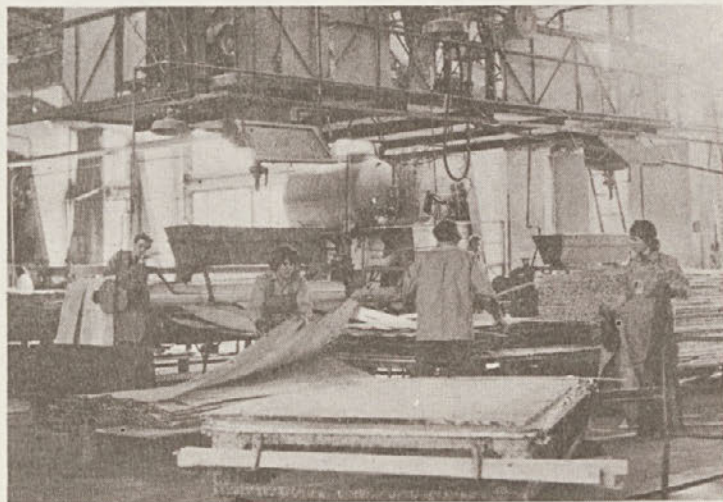
Najpogostejše vprašanje je bilo, kaj je z našo prihodnostjo, zlasti zaradi tega, ker se zmanjšuje proizvodnja, ker prihaja do premetitve ljudi v druge TOZD itd. Strokovni sodelavci, ki so prisostvovali sestankom, so dali obširne informacije o možnih poteh nadaljnjega razvoja. Strokovne službe bodo delovne skupine obvestile še o načrtih, ki jih pravkar pripravljajo.

Režija

Vprašanje režije je bilo pogostokrat omenjeno. Neki delavec je pripomnil, da bi neposredni proizvajalci morali imeti pri kadrovanju režijskih mest večji vpliv, slišati je bilo, da bi določene stvari v režiji morali opravljati že zaposleni ljudje itd.

Namen tega članka ni odgovoriti na vsa zastavljena vprašanja. Odgovore na ta vprašanja so dobili delovni ljudje že na sestankih. Zapišimo ob koncu, da so sestanki opozorili na stvari, ki jih je treba popraviti, na odnose, ki jih žele spremeniti. Enotno so menili, da težave v prodaji in proizvodnji lahko rešijo le skupno in strpno, to pa je tudi jamstvo, da bodo k vezanim ploščam prišli boljši dnevi.

IVAN KRASKO

Analiza samoupravnih odnosov je bila izčrpna in koristna

Lesaria

Franc Razdevšek, pozdravlja v imenu pokrovitelja tekmovalce

Gool! Uspešno končana akcija naših nogometašev

Skupinski posnetek futbolistov.

Kegljačice so nas najbolj razveseljele. Prinesle so zlato odličje

Končni vrstni red ekip

1. Uniles – Meblo Nova Gorica	205 točk
2. Uniles – Stol Kamnik	182 točk
3. Slovenijales – Brest Cerknica	176 točk
4. Uniles – Marles Maribor	175 točk
5. Lesna Slovenj Gradec	172 točk
6. Elan Begunje	172 točk
7. GG Postojna	159 točk
8. Slovenijales – trgovina Ljubljana	157 točk
9. Jelovica Škofja Loka	144 točk
10. Uniles – Liko Vrhnika	140 točk
11. Uniles – Novoles Novo mesto	132 točk

Mali nogomet

1. Lesna Slovenj Gradec, 2. Lipa Ajdovščina, 3. Slovenijales-trgovina, 24. Novoles (Zadravec, Pavlin J., Pavlin L., Henigman, Pohole, Kovačec, Grum, Majer in Kastelic).

Odbojka—moški:

1. GG Bled, 2. Lesna Slovenj Gradec, 3. Marles Maribor, 7. Novoles (Goleš, Galeša, Novak, Slak, Zajer, Bencik, Vidmar, Švent in Medic).

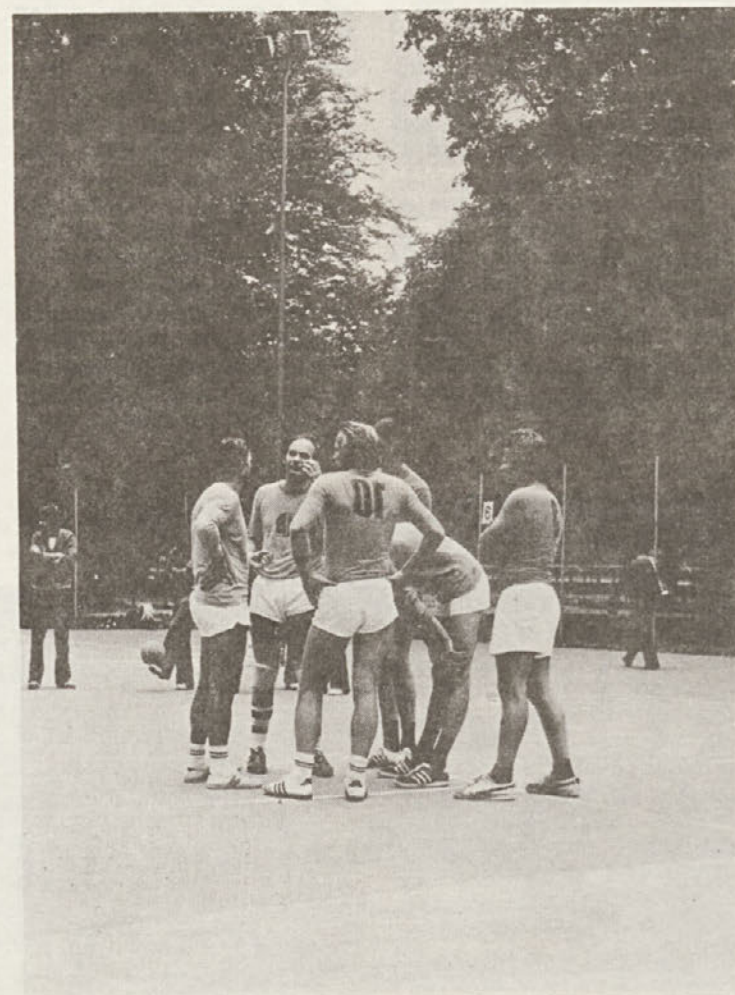
Odbojka—ženske:

1. Glin Nazarje, 2. Novoles (Jarc, Jakše M., Jakše B., Jakše I., Zoretič, Osmančević, Grill), 3. Lesna Slovenj Gradec.

Kegljanje—moški:

1. ZKGP Kočevje, 2. Lipa Ajdovščina, Stol Kamnik, 29. Novoles (Dragan 150, Bobnar 188, Pavlin L. 218, Sapohar 241, Bukovec 133, Oblak 190)

Kegljanje—moški posamezno:
1. Rački Marjan, Kočevje 262,

Posvet. Treba je skakati na blok

ada 76

Stopar Rado, Lipa 250, 3. Rus Jože, Kočevje 246. Novolesov predstavnik Martin Sapohar je bil 9. z 241 podrtimi keglji.

Kegljanje—ženske:

1. Novoles (Rajh 193, Fink M. 177, Setina 171, Zoretič 155, Poljak 240 in Šoško 222. 2. Brest Cerknica 3. Slovenijales—trgovina.

Kegljanje ženske posamezno:

1. Milka Poljak 240, 2. Tatjana Šoško, Novoles 222 3. Ida Domko, Marles 217.

Balinanje:

1. Javor Pivka, 2. KLI Logatec, 3. Lipa Ajdovščina, 17. Novoles (Klobučar, Vidmar, Ivanetič, Meleh).

Streljanje—moški:

1. GG Postojna, 2. Stol Kamnik, 3. Lip Sl. Konjice, 16. Novoles (Zaletelj 152, Učjak 164, Kulovec 128, Bečnik 129, Kastelic 131)

Streljanje—moški posamezno:

1. Jadran Zadnik (Postojna) 179, 2. Bertancelj Peter (Stol)

174, 3. Bajde M. (Stol Kamnik) 173.

Streljanje—ženske:

1. LIP Sl. Konjice, 2. Marles Maribor, 3. Slovenijales—trgovina, 16. Novoles (Šnidaršič 89, Erbežnik 86 in Gašperič 121).

Šah—moški:

1. Stol Kamnik, 2. Elan Begunje, 3. Meblo Nova Gorica, 8. Novoles (Novak, Davidovič, Rebselj, Davidovič, Kregar).

Šah—ženske:

1. Slovenijales trgovina, 2. Elan Begunje, 3. Lesna Slovenj Gradec, 6. Novoles (Darovec, Kraševac, Rajh in Krštinc).

Namizni tenis—moški:

1. Liko Vrhnika, 2. Meblo Nova Gorica 3. Javor Pivka 20. Novoles (Boškovič, Goleš, Šnidaršič).

Namizni tenis—ženske:

1. Slovenijales trgovina, 2. Brest Cerknica, 3. Elan Begunje, 5. Novoles (Šoško, Knez).

Namizni tenisti so letos nastopili prvič

Balinarji nas niso razočarali

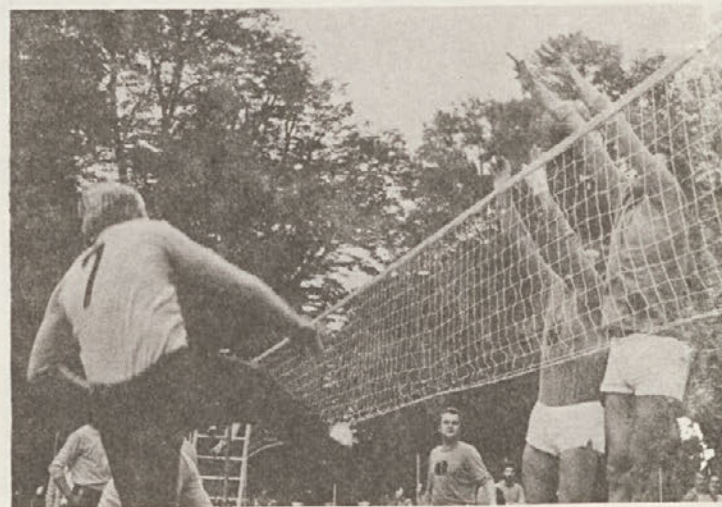
Drugi smo! Veselje po finalni tekmi v ženski odbojki

Obe šahovski ekipi sta se letos dobro odrezali

Kegljači so brez priprav dosegli solidno uvrstitev

Odbojkarske tekme so bile izredno zanimive

Suhokranjski gugalniki v ZDA

Štiriindvajseti avgust bo zapisan v Novolesovem obratu na Dvoru v Suhi krajini z velikimi črkami. To dopoldne je odpeljal z Dvora prvi kontejner gugalnikov v reško pristanišče in naprej v Združene države. Tudi med kolektivom je ta dogodek minil tiho in skromno, tako kot so Suhokranjčani navajeni.

Malo je tistih, ki se še spominjajo, kako je bilo na stari Auerspergovski žagi na Dvoru in malo tistih, ki se spominjajo dela na dveh gatrih, odvisnega od vodostaja. Dvorsko mizarstvo je vendar raslo. Leta so minevala, minevale pa so tudi težave, ki jih na Dvoru nikdar ni primanjkovalo. Najprej so delali šolsko in pisarniško opremo in opremo za hotele. „Ko smo leta 1974 prevzemali dvorsko mizarstvo, smo imeli določena minimalna sredstva za rekonstrukcijo“, se spominja obratovodja Peter Drejnik. „Zato smo se takrat odločili za izdelavo pisarniškega pohištva nižjega ranga. Ugotovili smo, da tega pohištva manjka na trgu. Po enem letu je prišla huda kriza lesne industrije. Pozneje

smo poskušali z otroškim pohištvom. Proizvajali smo program Rok in Rokec in še več (Rokec je dobil zlatega ljubljanskega „zmajčka“), vendar tudi ta program ni doživel uspeha. Poslabšali so se pogoji prodaje. Pri dodelitvi kreditov je bilo potrebno vplačati 30-odst. znesek, cene so skokovito naraščale in program, od katerega smo si veliko obetali, ni zaživel. Zato smo se odločili poiskati za Dvor dolgoletni program, stabilen in komercialno uspešen. V Straži namreč stoji tovarna drobnega pohištva, znana proizvajalka gugalnikov, ki je znana na trgu predvsem po širokem asortimanu proizvodov. V tej tovarni so se odločili odstopiti Dvoru proizvodnjo dveh tipov gugalnikov. Za zanimivost naj

navedemo, da je najbolj luksuzen tip Granada.

„Ta prehod iz otroškega pohištva na proizvodnjo gugalnikov ni bil enostaven že s stališča tehnologije, ker smo prešli s proizvodnje ploskovnega pohištva na proizvodnjo masivnega pohištva. Razlika je dokaj velika. Predvsem v tem, da mora pri masivni izdelavi, zlasti pri izdelavi sedežnega pohištva, človek pokazati znanje in spretnost, ne pa stroj. Zato je bilo nujno poslati naše ljudi iz Dvora v Stražo v tovarno drobnega pohištva, da bi mojstri obvladali ves proizvodni program. Danes lahko potrdim, da so se ti ljudje močno angažirali, dali vse od sebe in da so v izredno kratkem času obvladali zahtevno proizvodnjo, pravi Peter Drejnik.

„Morali smo zamenjati tudi strojni park. Pri tem so nam pomagale vse temeljne organizacije, za kar smo jim še posebej hvaležni. Rad bi omenil, da se je tudi centralna mehanična delavnica potrudila, tako da imamo danes zadovoljiv strojni park.“

„Vesel sem, da smo začeli delati gugalnike“, pravi Stanislav Muhič, ki na Dvoru dela že šest let. Zdaj, na začetku, smo še malo počasni, vendar sem prepričan, da bomo kmalu dosegli zadovoljive rezultate.

Stanka Zupančič je tudi prišla pomagat na Dvor. Bila je inštruktorica dvorskim lakirkam. „Zdaj še ne gre, kakor bi moralo iti, saj so odpremili samo en kontejner. Ko jih bodo naložili več, bo tudi delo boljše in hitrejše. Prepričana sem, da bi bilo, če bi namesto gugalnikov začeli delati Rokca, tudi pri nas veliko joka. Sprememba ni enostavna. Rada sem prišla med Suhokranjce in vedno bom rada pomagala.“ Jožica Štangelj dela v lakirnici. „Delo, ki ga zdaj opravljamo, je zahtevnejše, ni pa težje. Pomembno je, da smo dobili stabilen program, ki bo šel na trgu. Čas bo pokazal, kakšni smo delavci. Prepričana sem, da bomo dokazali in pokazali, da smo dobri delavci!“

Andrej Zaviršek je tehnolog na Dvoru. Pravi, da je izredno zadovoljen z novim programom. „Moram pohvaliti izredno prizadevnost mojstrskega kadra. Ko smo se odločili, da gremo v ta program, je bilo potrebno opraviti veliko dela. Nadure, ki smo jih opravili, bi težko prešteli. Poglejte, samo dva meseca sta minila od takrat,

ko smo se odločili prevzeti ta program in proizvodnja že teče. Moram pa poudariti, da brez truda in pomoči, ki smo jo dobili iz tovarne drobnega pohištva, tega ne bi zmogli. Resda v tem trenutku občutimo, da imamo premajhne prostore, da primanjkuje transportnih sredstev, da nimamo vseh naprav. Izredno pa smo veseli, ker vemo, da nam je proizvodnja gugalnikov zagotovila boljše dni.“

Branko Petrovič je tehnolog za površinsko obdelavo. „Težav je na začetku vedno veliko“, pravi. „Pomembno in odločilno pa je težave sistematično odpravljati. Rad bi poudaril, da ima izredne zasluge za to, da smo v tako kratkem času opravili to delo, Peter Drejnik, ki dobro pozna problematiko proizvodnje gugalnikov, saj je pred prihodom k nam delal v tovarni drobnega pohištva.“

Peter Drejnik nerad govori o sebi in avtor teh vrstic lahko potrdi, da je moral „uporabiti“ veliko prepričevanja, da bi od tega malo govorečega in izredno delovnega človeka kaj več zvedel. Vedno trdi, da brez kompaktnega kolektiva ni mogoče opraviti uspešnega dela.

„Zavedamo se, da je vprašanje storilnosti izredno kočljivo, zato bomo že s prvim oktobrom prešli na obračun po normah. To je najboljše merilo za to, kdo je koliko naredil. Ljudje bodo zadovoljni in prav pravilno nagrajevanje nas bo spodbujalo k še večjim uspehom. Zdaj smo šele na začetku. Naš smoter naj bi bila izdelava zahtevnejšega programa z več zahtevnejšega dela in z manjšo porabo materiala. Zato lahko rečem, da je izdelava gugalnikov tipa Granada idealni tip, ki ustreza našim zmogljivostim.“

Ko bo ta časovni predstavi, se bodo Američani že gugalni na Suhokranjskih gugalnikih. Tako smo v Novolesu dosegli še en pomemben delovni uspeh. Pomemben je zato, ker je izdelava gugalnika izredno zahtevno delo. Napačno bi bilo, če bi od Dvora pričakovali rezultate, kakršne dosegajo v tovarni drobnega pohištva. Velja si zapomniti besede enega od strokovnjakov: „Malo je izdelkov v lesni industriji, pri katerih se tako dobro poznajo delovne izkušnje in tradicija kot pri proizvodnji gugalnikov.“ In še nekaj: Novolesovi gugalniki sloviijo prav po kvaliteti.

IVAN KRASKO

Američani se bodo gugalni tudi na suhokranjskih gugalnikih

Jožica Štangelj (levo) in Stanka Zupančič (desno)

O tajnosti ljudske obrambe v TOZD

Problematika varovanja tajnosti ljudske obrambe v organizacijah združenega dela in drugih organih in organizacijah postaja izredno aktualna. Pri teh obravnavanjih zahtevajo različna naziranja in lotevanja tega vprašanja tudi različne rešitve v praksi. V tem članku bomo poskušali odgovoriti na vrsto izredno aktualnih vprašanj, ki so zanimiva tudi za naše temeljne organizacije.

Ni dvoma, da sta varstvo ločajo o varnostni problematiki tajnosti in dvig varnostne kulture sestavni in neločljivi del ljudske obrambe. To delajo s poudarjeno odgovornostjo, to-

Posnetek iz nove lakirnice v TSP

obrambnih priprav vsakega organa, ki opravlja obrambne priprave. Z novim sistemom obrambnih priprav so številni ljudje postali nosilci pomembnih tajnih podatkov ljudske obrambe. Vemo namreč, da bo od tega, koliko se nam bo posrečilo ohraniti pred nasprotnikom v tajnosti lastne načrte in namere, v znatni meri odvisna tudi naša učinkovitost in presenečenje nasprotnika, kar je ena od bistvenih prvin za uspešnost obrambe. Zato zakon o ljudski obrambi ureja vsa vprašanja, ki imajo pomen za varnost ljudske obrambe. Tako med drugim pravi, da so delovni ljudje in občani, organizacije združenega dela dolžne varovati in z ustreznimi ukrepi zavarovati tajne podatke ljudske obrambe ter izvrševati predpisane in odredene ukrepe za njihovo zavarovanje. Nadalje: organizacije združenega dela so dolžne predpisati v svojem splošnem aktu, katere vrste za ljudsko obrambo pomembnih podatkov z njihovega delovnega področja se štejejo za tajne podatke ljudske obrambe, ter določiti ukrepe in postopek za njihovo zavarovanje.

Varovanje tajnosti v razmerah podružbljenosti ljudske obrambe

Spričo podružbljanja ljudske obrambe so prišli delovni ljudje v tak položaj, da kar najbolj neposredno razpravljajo in od-

da dobršen del tudi z nezadostnimi izkušnjami, zaradi česar prihaja do vrste različnih nazarin in tudi do posameznih skrajnosti.

Ena od teh skrajnosti se kaže v tem, da ponekod menijo, da podružbljanje ljudske obrambe izključuje potrebo po začetku kakršnih koli varnostnih ukrepov in ukrepov za varovanje tajnosti. Drugo skrajnostno naziranje je popolnoma v nasprotju s prvim, kaže pa se v trditvi, da morajo biti vse zadeve ljudske obrambe zaprte in da morajo ostati zaradi tega v pristojnosti ljudi, ki se poklicno ukvarjajo z obrambno problematiko.

V prvem primeru navajajo: – da pomeni ukrepanje za varovanje tajnosti in uvajanje posameznih omejitev bojda dejansko napad na demokracijo in da je to v nasprotju s samoupravljanjem, pa zaradi tega vztrajajo pri tem, da se o celotni obrambni problematiki, vstevši tudi obrambni načrt, razpravlja javno in da odločitve o tem sprejemajo na zborih delovnih ljudi;

– da danes, glede na možnosti sodobne tehnike, ni mogoče karkoli ohraniti v tajnosti in da je brez haska, če bi si prizadevali za varovanje tajnosti ljudske obrambe.

Vse navedene trditve so zelo škodljive za interese ljudske obrambe, so pa posledica nerazumevanja samoupravne demo-

kracije oziroma nerazumevanja obrambne problematike in precejevanja možnosti sodobne tehnike. Pri tem pa ne bi smeli pozabiti, da utegnejo biti včasih tudi takšna stališča zlonamerna.

Človek je bil in bo ostal glavni dejavnik. Od njega bo odvisno, ali bodo najvažnejši podatki o naših obrambnih pripravah obvarovani pred vpogledom morebitnega agresorja. Zaradi možnosti, ki jih ima tehnika, je treba nujno okrepiti in izpopolniti varstvene ukrepe, kar pomeni, da ne smemo opustiti varstva. Z drugimi besedami: sodobno tehniko je treba z znanjem uporabiti za lastno varstvo.

Ni sprejemljiva niti trditev, da je uvedba kakršne koli omejitve obrambnih priprav protizakonita. Vse je namreč odvisno od tega, za kakšne omejitve gre, kdo jih uvaja in zaradi česa.

Druga trditev, češ da je treba vse, kar sodi na področje obrambnih priprav, ohraniti v ozkem krogu poklicnih delavcev, je prav tako škodljiva in je v nasprotju z zasnovo splošne ljudske obrambe, saj izraža nezaupanje v delovne ljudi in preprečuje njihovo aktivno udeležbo pri obrambnih pripravah. Vse to pa pomeni omejitev podružbljanja splošne ljudske obrambe in zmanjševanje njene učinkovitosti.

Določanje tajnosti ljudske obrambe v TOZD

V praksi često naletimo na vprašanje, kaj je tajnost ljudske obrambe v organizaciji združenega dela in v kakšni meri se lahko uporablja načelo javnosti pri obrambnih pripravah, ne da

bi pri tem škodovali interesom varnosti in obrambe države.

Takoj je treba reči, da za to ni nobenega splošno veljavnega predpisa in recepta. To je odvisno od vrste elementov, kot so: pomen, ki ga ima delovna organizacija za obrambo države, njene vojne naloge, ali ta organizacija formira enoto teritorialne obrambe, ali posluje s tujimi partnerji ali ne, vrsta objektov, materialno-tehnična sredstva in podatki, s katerimi ta organizacija razpolaga itd.

Dejali smo, da je težko natančno določiti, kaj je treba šteti za tajni podatek ljudske obrambe. Obrambni načrt delovne organizacije in posamezne TOZD je vsekakor tajnost, za kar veljajo posebni varstveni ukrepi. Toda ni zaupne narave le obrambni načrt. Tajnost utegne biti tudi konkretna proizvodnja ali njen del, nadalje proizvodne zmogljivosti, možnost za proizvodnjo drugih materialno-tehničnih sredstev, preskrba s surovinami, tehnične novosti, izsledki raziskovanj itd.

Tudi stopnja tajnosti je odvisna od več elementov. Kaže jo realno določiti, pri tem si je treba prizadevati, da bi bilo med tajne podatke uvrščeno le tisto, kar je resnično tajnost. To velja posebej za podatke najvišje stopnje zaupljivosti. Po navadi se s stopnjo tajnosti zožuje krog oseb, ki smejo vedeti za tajne podatke. Stopnja tajnosti se lahko spreminja. Težnja je, da bi bili ustrezni podatki zavarovani ob pravem času, da pa določenega podatka ne bi varovali še naprej tedaj, ko je prenehal biti zaupan, razen če bi radi dezinformirali nasprotnika.

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame Angelee Poglajen iz Drganjih sel se iskreno zahvaljujem TOZD žaga in TOZD TVP za podarjene vence in cvetje. Lepa hvala za izrečeno sožalje Stevu Stabiču in Martinu Pavlinu.

Žalujoča hčerka Štefka

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega sina in brata Bojana Markoviča, ki nas je prezgodaj zapustil in nas pustil v globoki žalosti, se iskreno zahvaljujem vsem, ki so v teh težkih trenutkih bili z nami. Zahvaljujem se za podarjene vence TOZD žaga in TOZD TDP ter mladinski organizaciji.

Ata, mama, Darko z družino, Marjan z družino ter ostalo sorodstvo

Očesne bolezni

Oko ni mehanski predmet, ki sprejema, temveč lahko zbolijo kot vsak drug organ. Resna obolenja so obolenja šarenice, roženice, sive in zelene mreže ter odlučanje mrežnice. Nevarnost: obolelega bolečine ne opozarjajo vselej!

Pri hudih očesnih obolenjih z boleznijo še nismo opravili, če zahtevamo očala. Bolezen se pogosto pričinja neopazno, ne nastopa z bolečinami in praviloma jo odkrijemo šele ob kontrolnem pregledu pri očesnem zdravniku. Čimprej je diagnoza podana, tem bolje bo. V zadnjem času se je glede očesnih operacij tehnika še nadalje izboljšala, tveganje je upadlo, uspeh pri zdravljenju je porasel.

VNETJE ROŽENICE

To je nevarna bolezen v sprednjem delu očesa, ki čisto kaže iste znake kot vnetje veznice in ima tudi podobne vzroke. Z vnetjem roženice postaja roženično tkivo kalno in končno se pobrazgotini, kar vodi k znatnemu zmanjšanju vida in se lahko konča celo z oslepitvijo. Tu pomaga samo presaditev roženice iz očesa pred nedavnim umrlega ali z očesa, ki ga nekdo podari, ker je moral zaradi neke druge bolezni odstraniti oko.

OBOLENJE ŠARENICE

Ker leži šarenica ob leči, so njena vnetja posebno nevarna. Če pride med potekom vnetja šarenice do zraščanja z lečo, do posegov na svetlobnih telescih ali do drugih komplikacij, ima to skoraj vselej hude posledice za vidno moč očesa. Do vnetij šarenice lahko pride nenadno z velikimi bolečinami, lahko pa tudi povsem neopazno.

Vnetje lahko povzročijo bolezni, kot so: revma, tuberkuloza, sifilis, ali pa ga lahko povzroči tudi poškodba na očesu. Šarenica se prebarva, pupile se zožijo, nastopijo motnje v vidnosti. Pacient čuti topo bolečino.

Poleg omenjenega je lahko vzrok za obolenost šarenice tudi prevelika občutljivost nasproti infektom. Zaradi tega je potrebna temeljita preiskava, ki zajema rentgensko slikanje zobnih korenin, preiskavo mandljev in prirovo, rentgensko slikanje pljuč in prav tako preskus, če obstaja kronično vnetje žolčnika, slepiča ali prostate. So bolniki, ki po ozdravitvi inficiranega okolja ozdravijo tudi po vnetju šarenice.

SIVA MREŽA

Da ne bi pacientov preveč prestrašili, uporabljajo zdravniki za to bolezen raje izraz „kalnost leče“, kar je pri starostnih motnjah bolj umestno. Kot siva mreža so označene vse kalnosti v leči. Bolezen ima

ime od barvanja pupile pri napredujoči kalnosti sivo, pri popolni kalnosti belo. Mnoge kalnosti leče ne napredujejo, ali pa napredujejo tako malo, da vidljivost komaj ogrožajo. Pri tem se tudi pupila ne prebarva iz normalno črne v sivo.

Najčešče so vzrok za sivo mrežo starostne motnje zaradi snovnih sprememb. Pri sivi starostni mreži bo nezadostno oskrbovana leča najprej siva, končno pa motno bela. Temu primerno se zmanjša ostrina vidljivosti — skoraj do slepote. Navadno sta prizadeti obe očesi, četudi ne enako močno.

Ceprav še danes nimamo zdravila za resnično okrevanje, ni siva mreža več nevarna bolezen. Z operacijo lahko odstranimo posledice in sicer tako, da kalno lečo odstranimo, tedaj svetloba zopet neovirano doseže mrežnico.

Manjkajočo vidljivost odpravimo z mrežnimi očali, ki imajo močna zbiralna stekla, pri enostranski izgubi leče pa odpravimo manjkajočo vidljivost s kontaktno lečo na roženici, kar navadno zopet privede do popolne vidljivosti. Sivo mrežo naj bi odstranili, še preden vidljivost popolnoma popusti. Pri vseh oblikah mrene pa oboleli bolj vidi pri slabi svetlobi kot pri močnejši, pupila so namreč večja in — tako gre gledanje mimo kalnosti. Kalnost leče se vleče po več let, nastopijo tudi začasna izboljšanja, ki pa se nikakor ne nanašajo na uspeh zdravljenja z uporabo nekoristnih medikamentov. Pri tako imenovani diabetično ali tetanično pogojeni mreži zdravljenje z inzulinom z oznako AT 10 napredovanje mreže lahko ustavi, kalnost pa ne osvetli.

ZELENA MREŽA

Zelena mreža (glaukom), pri kateri se zaradi bolezenskega naraščajočega pritiska poškoduje mrežnica in vidni živec, je najpogostejši vzrok oslepitve. Če opazimo bolezen pozno, je vidni živec že tako prizadet, da

tudi zdravnik ne more pomagati.

Zelena mreža se pojavlja praviloma šele po 40. letu starosti. Očesnega pritiska pa naj ne bi merili samo pri ljudeh, starejših od 40 let, temveč tudi v takih primerih: če je v rodbini bila kdaj že zelena mreža, po vsaki poškodbi ali udarcu, med vsakim lokalnim ali sistematskim zdravljenjem s kornikosteroidi ali atropinom, nadalje pri sladkornih boleznih, boleznih srčnega obtoka, pri napakah žleze ščitnice ali stalnih in nepojasnjenih glavobolih.

Akutno (nenadno) obolelost na zeleni mreži povzročajo različni dejavniki. Vse, kar večja pupila, lahko povzroči akutni napad. Pred bivanjem v temi, zmanjšana razsvetljava, bolečine, strah in preplah ali sredstva

za želodec, ki vsebujejo atropin. Glede na nastopajoče simptome, kot so bolečine v polovici glave, slabost in bruhanje, najprej postavimo povsem napačne diagnoze, kot so migrena, zobobol, žolčna kolika, želodčne ali črevesne bolezni, vnetje slepiča itd.

Pri rednih kontrolnih pregledih pri zdravniku za očesne bolezni — morda vsako leto ali vsaki dve leti, od 40. leta starosti dalje — pa je diagnoza postavljena pravočasno in lahko pričnemo zdravljenje.

Oboleli za zeleno mrežo se morajo ravnati po odrejenih navodilih. Na splošno se moramo izogibati velikim količinam tekočin, razburjenju, utesneju mu oblačenju in krvnemu pritisku v glavi. Včasih prepove zdravnik tudi uživanje kave in čaja. Zdravnik mora vedeti, da bolnik boleha na zeleno mrežo, ker bo kakšno zdravlilo lahko zvišalo očesni pritisk. Za takšne bolnike je priporočljivo mnogo spanja, malo telesnega napora in urejene življenjske razmere.

Interbimal Milano in Zuckerhow

Letošnji milanski Interbimal je bil tako kot lanskoletni hanoverski sejem Sigma v znamenju humanizacije dela, kar je sploh vodilna nit zadnjih dosežkov industrije strojev za lesno industrijo po vsem svetu. S tem seveda še ni rečeno, da novosti ni. Mogoče bi lahko ocenili, da so vsi sedanji stroji grajeni tako, da so skrajno varni in da na njih delati ni noben poseben napor.

Nekaj pa je še vedno prisotno: proizvajalci strojev in opreme za obdelavo masivnega lesa so še vedno zelo redki, tako da se moramo mi, ki v glavnem predelujemo masivo, obračati na tradicionalne proizvajalce, kot so: Rye, Knoevenagel, Zuckermann, Locatelli, Helma in še nekateri.

Sam sem šel v Milano z določeno nalogo. Znano je, da je naš program na ravni, ko je nujno nekaj storiti za obogatitev. Potrebno je namreč pripraviti program, ki bo na solidnem kvalitnem nivoju. Zato so me predvsem zanimali stiskalnice, kjer so Italijani gotovo prvi mojstri (pri oblikovanju in v proizvodnji tovrstnih stiskalnic). V Milanu sem imel kaj videti, saj je bilo moč primerjati med seboj prvovrstne izdelke tovarn Kalmag, Italpresse, Cignomax in še nekaterih manjših. Dobili smo dovolj podatkov in vzorcev, da bi se mogli odločiti za eno takih stiskalnic, ko bo to mogoče.

Iz Milana smo poleteli na Dunaj, kjer se je na zadnji dan milanskega sejma začela

Zuckermannova razstava strojev. Ta veliki proizvajalec je samospodbudno začel predstavljati svoje stroje in novosti. To je zelo specializirana tovarna, ki ima razmeroma malo kupcev; gre le za tiste, ki predelujejo masiven les — in Zuckermann pošlje vabilo le tistim, ki so že kdaj kupili pri njem stroje. Letos je bil obiskovalcem predstavljen en stroj kot izrazita novost, ki bo posebno razveselil naš TDP. Medtem ko so pred dvema letoma predstavili stroj za ploskovno brušenje sedežev za gugalnike, so letos predstavili stroj za brušenje teh sedežev. Zasnova stroja je izredno zanimiva. Tov. Bajt se je dogovoril za nakup stroja.

Ceprav trenutno ne moremo (zaradi prepovedi uvoza opreme) ničesar kupiti, je bil obisk obeh sejmov vseeno koristen, saj smo na tekočem, kaj je novega na področju proizvodnje opreme za lesno industrijo. Do tedaj, ko bo nakup v tujini možen, bomo lahko pripravili vse potrebno za nabavo.

SLAVKO MEDLE

Mladina pleše kolo pred spomenikom na Kozari

Novolesovi mladinci smo bili sredi avgusta na nepozabnem izletu, na katerem smo si ogledali legendarne pomnike naše revolucije v Jasenovcu, Prijedoru, na Kozari, v Bihaču in na Ozlju. Na izlet smo povabili tudi nekaj mladincev iz OO v Straži ter štiri člane Zveze borcev.

Naša prva postaja je bil Jasenovac. Jasenovac leži ob Savi in je oddaljen od avtoceste Zagreb – Beograd 12 km. Tu je med vojno stalo eno od najzloglasnejših taborišč druge svetovne vojne, v katerem so krvniki pobili nad 700.000 ljudi. V tem taborišču smrti so ustaški krvniki mučili zapornike in jih potem metali v Savo. Na mestu,

le nekaj nad 900 m. Na Mrakovici je velik in lep hotel, na samem vrhu pa stoji spomenik, delo hrvaškega kiparja Nikole Džamonje. Spomenik kraljuje okolju, saj v okolici ni višjega vrha. Okrog spomenika je nacionalni park, v katerem se vsak dan srečuje mladina iz vse Jugoslavije in posluša spomine na slavne dni naše zgodovine.

Mladina v Jasenovcu in na Kozari

kjer so bile nekdanje teborniške barake, stoji mogočen, visok spomenik, delo znanega jugoslovanskega arhitekta Bogdana Bogdanovića. Spomenik je izdelan kot cvet in simbol življenja, ki naj spominja vse obiskovalce, da je tukaj stalo taborišče, v katerem so umirali nedolžni ljudje. Na spomenik smo položili venec in potem obiskali spominski muzej, kjer smo si ogledali film o življenju v taborišču.

Iz Jasenovca nas je pot peljala v Bosno in Hercegovino. Najprej smo se ustavili v Prijedoru, zgodovinskem mestu, znanem iz druge svetovne vojne. Tu so nas dočakali prijedorski mladinci in predsednik OO ZSM BiH. Ker je bila pot izredno naporna, smo se najprej napotili v samopostrežno restavracijo in se pošteno najedli. Takoj po kosilu smo odšli na Kozaro. Kozara je planina, dolga 45 km in široka 12 km. Najvišji vrh Mrakovica je visok

Po ogledu spomenika, kjer smo položili venec in zaplesali kolo, smo odšli na vrh Benkovac, kjer gradijo brigadirsko naselje. V času našega obiska je bilo na Benkovcu deset mladinskih brigad. Tam bo največje brigadirsko naselje v Jugoslaviji, dokončano pa bo leta 1980. Po Benkovcu smo se vrnili v Prijedor in Sanski most, kjer smo večerjali in po večerji zaplesali. Drugi dan nas je čakala dolga in naporna pot v Bihač, Slunj, Karlovac in Ozalj – naša zadnja postaja.

Ob koncu bi rad dodal, da za izlet ni bilo zaželenega zanimanja. Vse to preseneča, ker izlet ni bil drag, obiskali pa smo izredno zanimive in zgodovinsko pomembne kraje. Srečali smo se tudi z mladino, ki ima podobne probleme kot mi. Pričakujemo, da bomo kmalu spet organizirali podoben izlet in da bo takrat večji odziv, kot je bil za Jasenovac in Kozaro.

DRAGO KRŠTINC

Tesovci na izletu

Skupinski posnetek v bolnici Franja (Foto: F. Saje)

Piknik v naravi pri Bohinjskem jezeru (zgoraj in spodaj)

Medtozdovska tekmovanja

V KEGLJANJU PRVI TPP IN TPI

V sredo, 11. avgusta, je bilo v gostilni Pri Henriku kegljaško tekmovanje temeljnih organizacij. Najprej so nastopile ženske ekipe tovarne ploskovnega pohištva, skupnih služb, tehnično energetskih storitev in tovarne vezanih plošč. Prva je bila ekipa TPP (Polak, Šoško, Vidic) s 199 kglji. Druga je bila ekipa DSSS (Milena Zoretič, Šetina, Rajh), ki je podrla 149 kgljev, tretji TES (Zelnik, Košmerl, Fink) 141 in četrti TVP (Dragan, Glavan, Potočar) 130.

V moškem delu tekmovanja je nastopilo 7 ekip. Zmagala je tovarna plastične iverice: (Janez Kramaršič, Dušan Kumelj, Dragan, Slavko Turk, Jože Fink in Stane Bukovec) 420, 2. TDP Franc Novina, Edo Mrvar, Branko Muren, Jože Bobnar, Štefan Bobnar, Martin Grbajs) 408, 3. DSSS Milena Zoretič, Valerija Šetina, Metod Pirc, Zdenka Rajh, Darko Šporar, Franc Pureber) 382, 4. TSP (Sašo Urbančič, Darko Vidic, Janez Šenica, Egidij Jarc, Martin Šepohar, Mirko Zupančič, 5. TES (Alojz Lozej, Miha Tisovec, Slavko Fink, Zvone Erpe, Rado Mezek, Jože Repselj) 353, 6. TPP (Tatjana Šoško, Cveto Zupančič, Brane Ostanek, Leon Bele, Milka Poliak, Stane Štavadohar) 342, 7. Zaga Straža (Alojz Zamida, Rajko Bele, Viktor Koncilja, Stane Bartolj, Branko Durič) 229.

Tovarna drobnega pohištva je prijavila obe ekipi, vendar se ni udeležila tekmovanja.

TEKMOVANJE MED TOZD V STRELJANJU

Tekmovanje je bilo v torek, 17. avgusta, v športni dvorani v Novem mestu. Nastopale so 4 ženske iz 2 TOZD in 35 moških iz 7 TOZD. **REZULTATI:** ženske: I. DSSS 243 – Erbežnik 129, Gašperšič 114; II. TPP 132 – Šoško 72, Goršin 60; moški: I. DSSS 425 – Okroglič 152, Kovačec 141, Šnidaršič 132; II. TPP 385 – Blatnik 150, Kastelic 122, Cvelbar 113; III. TES 384 – Zaletel 146,

Kulovec 121, Tisovec 117; IV. TVP 360 – Berkopce 135, Trlep 115, Medic 110; V. TDP 342 – Trlep 138, Mitak 109, Brkovec 95; VI. TPI 327 – Bukovec 127, Pavlin 102, Bradac 98; VII. TSP 313 – Brkovec 114, Jordan 100, Butko 99.

Prehodni pokal je šel obakrat v DSSS.

Veliko zanimanje za streljanje je pokazalo, da je tudi ta vrsta športa privlačna. Zaželeno pa je, da bi se ga v bodoče udeležilo več ženskih ekip.

TEKMOVANJE V NAMIZNEM TENISU

Medtozdovsko tekmovanje v namiznem tenisu je bilo v športni dvorani Marof. Sodelovalo je 8 ekip. Vrstni red: 1. Bošković – Kastelic (DSSS), 2. Artač – Ivančič (DSSS), 3. Jelusič – Kokalović (TDP), 4. Jernejčič – Vidmar (TSP), 5. Vovk – Adamle (TPP), 6. Zupančič – Strugar (TPP), 7. Bartolj – Špelko (žaga), 8. Erpe – Repselj (TES).

TEKMOVANJE V PLAVANJU

Tudi letos se je medtozdovskega tekmovanja v plavanju

USTANOVLJENA PROTIPOŽARNA SKUPINA V TPP

V tovarni ploskovnega pohištva v Gotni vasi so ustanovili protipožarno skupino. Najprej so dobili poklicnega gasilca, ki je potem izbral med člani kolektiva gasilsko skupino, ki jo je potrdil še delavski svet. Člani skupine niso gasilski novinci, saj so člani gasilskih društev na terenu. Član desetine je tudi Janez Adamle, sekretar OO ZKS. V tovarni nameravajo v kratkem obnoviti vzorčno delavnico in druge prostore, da bodo gasilci dobili ustrezen prostor za gasilsko opremo. Nad vzorčno delavnico nameravajo urediti klubske prostore, saj so zdaj edina temeljna organizacija, ki takih prostorov nima.

Protipožarna desetina bo kmalu opravila tečaj in pripomogla, da se bo protipožarna raven v temeljni organizaciji še povečala.

V protipožarno skupino so bili imenovani naslednji tovariši: Stane Tramte, Franc Nosan, Janez Kastelic, Drago Grill, Jože Bajzek, Franc Čelič, Branko Ostanek, Janez Adamle, Alojz Zupančič, Bogovič Jože, Franc Grubar, Martin Golobič, Tone Brudar in Slavko Barbo-rič.

udeležilo precejšnje število tekmovalec. V bazenu v Dolenjskih Toplicah je v tekmovanju na 50 m prosto sodelovalo 10 tekmovalec. Zmagal je Zdene Dular (DSSS) s časom 31,3, 2. Vovk 33,6, 3. Špilar 34,2, 4. Šnidaršič 35,4, 5. Mitag 36,0, 6. Papež 42,2, 7. Brane Dular 42,8, 8. Adnovič 44,8, 9. Pungartnik 46,4 in 10. Kužet 50,2. V štafeti je zmagala ekipa TDP s časom 3.03,6, 2. DSSS

3.05,8, 3. TPP 3.08,4, 4. TAP 3.21,0. Prsno – moški: Igor Slak (TAP) 45,5, 2. Bošković 45,8, 3. Špelko 46,4, 4. Dular 47,6, 5. Bele 47,8, 6. Špilar 48,3, 7. Terlep 52,4, 9. Cvelbar 58,0.

Ženske – 50 m prosto: 1. Marija Erbežnik 56,2, 2–3 Branka Jakše in Majda Jakše 60,8, 4. Ivica Jakše 63,2. Ekipno: 1. DSSS 2. TDP.

Protest avstrijski javnosti

Politični aktiv dvatisoččlanskega kolektiva lesnega kombinata Novoles, ki se je sestel 25. avgusta 1976 na protestni seji, obsoja dogovor treh avstrijskih političnih strank in protestira zoper novele avstrijskega zakona o popisu prebivalstva in zakona o narodnostnih skupinah, s katerima je uzakonjeno ugotavljanje manjšine, in dejstvo, da bosta manjšini imeli pravice glede na število prebivalcev.

Obsojamo izjavi avstrijskega zveznega kanclerja dr. B. Kreiskega, s katerima se vmešuje v jugoslovanske notranje zadeve, žali jugoslovanske narode in narodnosti ter jugoslovanski tisk.

Mi delavci Novolesa, ki leži tu pod slavnim partizanskim Rogom, smo občutili grozote vojne, zato protestiramo zoper oživiljanje hitlerjevskih idej in nacionalističnega divjanja Kaertner Heimatdiensta v sosednji Avstriji. Ne moremo razumeti, da se v državi, o kateri njen zvezni kancler govori, da je vzrok demokracije, izenačujejo partizanske tradicije in žrtve s tistimi, ki so po svetu sejali strah in smrt. Vsa ta gonja, hujskanje in poskus okriviti Jugoslavijo, češ da ne razume avstrijske demokracije, nas je prepričala, da Avstrija ne želi reševati manjšinskega vprašanja, ne želi dobrih sosedskih odnosov s sosednjo Jugoslavijo in da je Avstrija ena od redkih držav, ki krši v praksi duha helsinške konference in spodbopava dogovarjanje, sodelovanje in dobre odnose.

Jasno nam je, da kar se na Koroškem dogaja in kar podpirajo vse tri stranke, gre za dolgoletni, sistematični in organiziran pritisk s ciljem asimilirati manjšino.

Pozivamo demokratično javnost Avstrije, naj se postavi zoper zlovesči pretnji slovenski in hrvaški manjšini.

Obema manjšinama obljublamo, da jima bomo stali ob strani kot socialistična in neuvrščena Jugoslavija. Naši narodi in narodnosti stoje vedno v pomoč vsem, ki se bojujejo za mir, sodelovanje in enakopravnost.

HVALA ZASLUŽNIM

V TOZD Tovarna drobnega pohištva imamo veliko delavcev, ki so že več let zaposleni v Novolesu in nas niso zapustili niti v najtežjih časih. Danes odhajata od nas dve delavki v pokoj: Angela Terkaj, ki je bila zaposlena v Novolesu 32 let, in Rozalija Kastrevc, ki je delala pri nas 22 let. Ko odhajata v pokoj, se spominjata vseh teh težkih dni in hudo jima je, saj zapuščata kolektiv, s katerim sta preživela toliko let. Pred dvajsetimi leti sta hodili v službo peš od treh do devet kilometrov in delali v vseh treh izmenah. Nikdar jima ni bilo težko, saj sta vedeli, da s svojim delom pomagata k splošni koristi podjetja. Hudo pa jima je, da mladi ne znajo dovolj ceniti tistega, kar sta sami leta in leta ustvarjali, da bi bilo vsem lepše.

V trenutku, ko nas zapuščata tovarišici Angela in Rozalija, se jima toplo zahvaljujemo za dosednji trud in jima želimo, da bi bili še naprej tako veseli in zdravi. Spoštovani tovarišici, ne bomo vaju pozabili!

Kolektiv TOZD TDP

Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Ivan KRASKO. Izdaja Lesni kombinat „NOVOLES“ v Straži pri Novem mestu. Naklada 2000 izvodov. Stavak, filmi in montaža ČZP DOLENJSKI LIST. Tisk: KNJIGOTISK Novo mesto.